ماركس، ئەنگلس

بانگەوازی کۆمیتەی ناوەندی بۆ "یەکێتی کۆمۆنیستەکان"

(سەبارەت بە بزووتنەوەی دیموکراتیک و شەڕی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریا)

وەرگێڕانی
ناسر حیسامی

تایپکردنەوەی
سەردار حامید

پیاچوونەوەی
سالار ڕەشید

لە: کۆمیتەی ناوەندییەوە — مارسی 1850

بۆ: یەکێتی کۆمۆنیستەکان(2)

برایان!

لە دوو ساڵی شۆڕشگێڕانەی 49- 1848دا، یەکێتی لە دوو بابەتەوە، لە کل هاتەدەر. یەکەم ئەوە، کە ئەندامانی لە هەموو شوێنێک هەڵسووڕاوانە لە بزووتنەوەدا بەشدارییان کرد و لە ڕۆژنامەکان و سەنگەرەکان و مەیدانەکانی شەڕدا لە ریزی پێشەوەی تاقە چینی هەتا سەر شۆڕشگێر، یانی پرۆلیتاریا ، خەباتیان کرد. دووهەم، بۆچوونی "یەکێتی" سەبارەت بە بزووتنەوە، کە لە پەسەندکراوەکانی کۆنگرە و کۆمیتەی ناوەندی 1847 و لە مانیفێستی کۆمۆنیستدا بەیان کراوە، تاقە بۆچوونی دروست بوو، وە هەموو پێشبینییەکانی ئەو بەڵگە و سەنەدانە تەواو ڕاست گەڕان. ئەو بۆجوونە و ئەم تێگەیشتنە لە وەزعییەتی کۆمەڵی نوێی ئەمڕۆ، کە پێشتر تەنیا بە شێوەی نهێنی لە لایەن "یەکیەتی"یەوە باسی دەکرا، ئێستا لە سەرزاری هەموانە و لە کووچە و بازاڕدا، بە ئاشکرا تەبلیغ دەکرێ. بەڵام لە هەمان کاتدا، ڕیزەکانی "یەکێتی"، کە پێشتر زۆر بەهیز و پتەو بوو، ئێستا تاڕادەیەکی زۆر لاوازبوون. ژمارەیەکی زۆر لەو ئەندامانە، کە ڕاستەوخۆ لە بزووتنەوەدا بەشداربوون، پێیان وابوو ئیتر سەردەمی ئەنجومەنە نهێنییەکان* بەسەرچووە و تەنیا هەڵسووڕانی بە ئاشکرا کافییە. شانە خۆجێییەکانی کۆمۆنەکان(3) پەیوەندییان لەگەڵ کۆمیتەی ناوەندی کەمبووەوە، بەرە بەرە ئەم پەیوەندییە لەنێوچوو. بەم جۆرە لە حاڵێکدا حیزبی دیموکرات یانی حیزبی وردەبۆرژوازی لە ئەڵمان زیاتر لە جاران خۆی ڕێکخست و حیزبی کرێکاران تاقە پاڵپشتی قایمی خۆی لە دەست دا و ڕێکخراوەکەی ئەگەر مابێ لە هەندێک ناوچە ماوە، ئەویش سەرقاڵی

* Secret Societies

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

کاروباری خودی ناوچەکانن. لە ئەنجامدا بزووتنەوەی گشتی بە تەواوی کەوتووەتە ژێر دەسەڵات و ڕابەرانی دیموکراتە وردەبۆرژواکان. ئەم وەزعە ناکرێ هەر ئاوا درێژەی بێ. سەربەخۆیی کرێکاران پێویستە و دەبێ وەدی بهێنرێتەوە. کۆمیتەی ناوەندی ئەم پێویستییەی لەبەرچاو بوو، هەر بەم مەبەستەش زستانی ساڵی 49- 1848 ڕاسپاردەیەکی بە ناوی ژوزف مۆل (Joseph Moll) بۆ ڕێکخستنەوەی سەرلەنوێی "یەکێتی" ناردە ئەڵمان. بەڵام ئەمەش نەیتوانی تەئسیرێکی درێژخایەنی هەبێ. هۆیەکەشی بەشێکی ئەوەبوو، کە کرێکارانی ئەڵمان ئەو کات تەجرەبەیەکی ئەوتۆیان نەبوو، بەشێکیش ئەوە بوو، کە ڕاپەڕینی مانگی مەی ڕابوردوو(4) ڕەوتی کارەکەی تێکدابوو. "مۆل" خۆی چەکی هەڵگرت و چووە ریزی سوپای بادن پالاتینات (Baden- Palatinate) و ڕۆژی 29 ی ژوئەی لە شەڕی چومی مورگ (Murg)دا کوژرا. بەم جۆرە "یەکێتی" یەکێک لە مێژینەترین، لێهاتووترین و باوەڕپێکراوترین ئەندامانی خۆی، کە لە هەموو کۆنگرەکان و کۆمیتە ناوەندییەکاندا بەشداربوو، وە پێشتر زۆر ئەرکی سەرکەوتووانەی بەجێ گەیاندبوو، لە دەست دا. دوای شکستی حیزبی شۆڕشگێڕەکانی ئەڵمان و فەرانسە لە ژوئیەی 1849 دا، نزیک بە تەواوی ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی لە لەندەن کۆبوونەتەوە، هێزی شۆڕشگێڕ هاتوونەتە نێو ڕیزەکانیا و بەتین و تەووژمێکی تازەوە دەستیان داوەتە ڕێکخستنەوەی سەرلەنوێی "یەکێتی".

بۆئەوەی ئەم ڕێکخستنەوە سەرلەنوێیە سەربگرێ، پێویستە ڕاسپارەیەک بنێردرێ، وە ئێستا، کە لە سەروبەندی هەڵگیرسانی شۆڕشێکی نوێ داین، کۆمیتەی ناوەندی ناردنی ئەو ڕاسپاردەیە بە کارێکی گرنگ و بایەخدار دەزانێ. بۆ ئەم شۆڕشە کرێکاران دەبێ بەوپەڕی سەربەخۆیی و ڕێکخراوی و یەکگرتوویی بێنە مەیدان، هەتا وەک ساڵی 1984 نەبێتە دەسمایەی بۆرژوازی و نەکەویتە شوینی.

برایان! ئێمە ساڵی 1848 بە ئێوەمان وت، کە بۆرژوازیی لیبراڵی ئەڵمان بەم زووانە بە دەسەڵات دەگا و دەسبەجێ ئەو دەسەڵاتە لە دژی کرێکاران وەکار دەخا. دیتان چلۆن ئەو پێشبینییەی ئێمە ڕاست گەڕا.

لە ڕاستیدا ئەوە بۆرژوازی بوو، کە دوای بزووتنەوەی مارسی 1848 دەسەڵاتی دەوڵەتیی بە دەستەوە گرت و لەو دەسەڵاتە کەڵکی وەرگرت، بۆئەوەی کرێکاران_کە لەو خەباتەدا هاوپەیمانی خۆی بوون_ بەرەو هەمان وەزعییەتی پێشوو، کە تێیدا ستەمیان لێ دەکرا هەڵگەڕێنێتەوە. ئەگەرچی بۆرژوازی تەنیا بە یەکگرتن لەگەڵ حیزبی فیئوداڵ، کە لە (بزووتنەوەی) مانگی مارسدا تێکشکا بوو، توانی ئەم کارە بکا و ئەگەرچی سەرەنجام تەنانەت ناچاربوو تەسلیمی دەسەڵاتی حیزبی سەرووەری فیئوداڵی بێتەوە، بەڵام بە هەلومەرجی دڵخوازی خۆی گەیشت. لەبەرئەوەی دەوڵەت لە باری ماڵییەوە تووشی گیروگرفت و کەموکوڕییە، ئەم هەلومەرجە دەبێتە هۆی ئەوە، کە لە داهاتوودا دەسەڵات دیسان بکەوێتەوە دەست بۆرژوازی و بەرژەوەندییەکانی دابین بن، هەڵبەت بە مەرجێک، کە لە ئێستاوە بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانە ڕەوت و ڕێبازێکی هێمنانە و ئاشتیخوازانە بگرێتەبەر. بۆرژوازی بۆ زەمانەتکردنی دەسەڵاتی خۆی، تەنانەت پێویستی بە زەبروزەنگنواندن لە دژی خەڵک و هەڵگیرساندنی ڕق و بێزاری خەڵک نیە ، چونکوو هەتا ئێستا هێزی فیئوداڵی دژی شۆڕش ئەم کارەی کردووە. بەڵام ڕووداوەکان لەسەر ڕەوشتێکی ئاشتیخوازانە بەرەو پێش ناچن. بە پێچەوانەوە شۆڕشی داهاتوو، ڕەوتی ڕوداوەکان خێراتر دەکاتەوە، جا ئەم شۆڕشە چ بەراپەڕینی سەربەخۆی پرولیتاریای فەرانسە دەست پێ بکا و چ بە هێرشی "یەکێتی پیروز"† بۆسەر :بابل"ی شۆڕشگێڕ(5).

ئەو خیانەتەی بۆرژوازی لیبراڵی ئەڵمان دەرهەق بە خەڵک لە ساڵی 1848دا کردی ، لە شۆڕشی داهاتوودا، وردەبۆرژوازی دیموکرات، کە ئێستا لە نێو هێزەکانی ئۆپۆزیسیوندا هەمان جێگا و شوێنی هەیە، کە

† Holy Alliance.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

بورژوازی لیبراڵی ئەڵمان پێش 1848 بووی، دووپاتی دەکاتەوە ، ئەو حیزبە دیموکراتە، کە بۆ کرێکاران زۆر لە لیبراڵەکانی پێشوو خەتەرناکترە.
لە 3 بەش پێکهاتووە:

1_ پێشکەوتووترین ئەندامانی بۆرژوازی گەورە، کە دەیانەوێ بە خێرایی و بە یەکجاری فیئودالیزم و سەرەڕۆیی تێکبشکێنن، نوێنەری ئەم دەستەیە فراین بارر (Vereinbarer)ەکانی پێشووی بەرلین، یان ئەو کەسانەن، کە نایانەوێ ماڵیات بدەن(6).

2_ وردەبۆرژوایانی مەشرووتەخواز_ دیموکرات[‡]، کە ئامانجی سەرەکییان لە بزووتنەوەی پێشوودا پێکهێنانی حکومەتێکی فیدراڵی کەم تا زۆر دیموکرات بوو، نوێنەرەکانیان (یانی) باڵی چەپی "مەجلیسی شووڕای فرانکفۆرت" و پاشان پارلمانی شتوتگارت و خۆشیان لە "خەبات بۆ قانونی ئەساسی رایش"[§] دا هەر بۆ ئەمە هەوڵیاندا.

3_ وردەبورژوازیانی جمهوریخواز، کە مەبەستیان پێکهێنانی جمهوری فیدراڵی ئەڵمانە (یانی) شتێکی وەک ئەوەی ئێستا لە "سویس" هەیە. ئەمانە ئێستا خۆیان بە سوور وسۆسیال دیموکرات ناو لێ دەبەن و خولیای ئەوەیان لە سەردایە، کە فشاری سەرمایەی گەورە لەسەر شانی سەرمایەی چکۆلە و فشاری بۆرژوازی گەورە لەسەر شانی وردەبۆرژوازی لابەن. نوێنەرانی ئەم دەستەیە هەمان ئەندامانی کۆنگرەکان و کۆمیتە دیموکراتیکەکان و ڕابەرانی ئەنجومەنە دیموکراتیکەکان و سەرنووسەرانی ڕۆژنامە دیموکراتیکەکانن.

ئەم بەشانە هەموویان دوای ئەوەی تێکشکان ئیددیعای "جمهوریخوازبوون" و "سووربوون" دەکەن ، هەروەک چۆن ئەندامانی وردەبۆرژوازی جمهووریخواز لە فەرانسە ئێستا خۆیان بە سۆسیالیست هەڵدەخەن، ئەمانە لە جێگای وەک ورتمبرگ (Wurtemberg) و باڤاریا (Bavaria)، کە هێشتا بۆیان دەلوێ لە چوارچێوەی قانونیدا بکەونە شوێن ئامانجەکانیان، هەمان

‡ Constitutoinal- democratic
§ Reich Constitution Campaign

قسەپووچەکانی پێشوویان دووپات دەکەنەوە و بەکردەوە دەیانەوێ نیشان بدەن، کە هیچ گۆرانێکیان بەسەردا نەهاتوە، جگە لەمە، هیچ گومان لەوەدا نیە، کە ئەم حیزبە ناوی خۆشی بگۆڕێ، ئەم ناوگۆڕینەی هیچ تەئسیرێک ناکاتە سەر پەیوەندی لەگەڵ کرێکاران، بەڵکوو تەنیا ئەوە ئیسپات دەکا، کە ناچارە بەرەیەک لە دژی بورژوازی_ کە لەگەڵ ئیستیبداد یەکیان گرتوە_ پێکبێنێ و پشتیوانی پرۆلیتاریای پێویستە.

حیزبی وردەبۆرژوازی دیموکرات لە ئەڵمان زۆر بەهێزە، ئەم حیزبە نەک هەر زۆربەی هەرەزۆری چینی ناوەنجی شارنشین و وردەتاجرانی سەنعەتی و سەنعەتکارانی ماهیر دەگرێتەوە، بەڵکوو جوتیاران و بەشێک لە پرۆلیتاریای دێنشینیش، کە هێشتا پرولیتاریای سەربەخۆی شارەکان پشتیوانییان لێ نەکردوون، لایەنگری ئەو حیزبەن.

پەیوەندی حیزبی شۆڕشگێڕی کرێکاران لەگەڵ دیموکراتە وردەبۆرژواکان بەم جۆرەیە. بۆ ڕوخاندنی دوژمن هاوکارییان لەگەڵ دەکا، وە هەر کات بیانەوێ جێگا و شوێنی خۆیان قایم بکەن بەرەنگاریان دەبێتەوە.

وردەبۆرژوادیمەکراتەکان نایانەوێ کۆمەڵ بە تەواوی بە قازانجی پرۆلیتاریای شۆڕشگێر بگۆڕن، بەڵکوو تەنیا دەیانەوێ لە هەلومەرجی کۆمەڵایەتیدا ئاڵوگۆڕێک پێکبێنن، هەتا وەزعی ئێستای کۆمەڵ وای لێ بێ، کە بتوانن تەحەمولی بکەن. بەم بۆنەوەیش هەموو شتێک بۆ کەمبوونەوەی خەرج و مەخارجی دەوڵەت خوازیاری ئەوەن بوروکراسی بەرتەسکتر بکرێتەوە و بەشی هەرەزۆری باری ماڵیات بکەوێتە سەرشانی مڵکداران و بۆرژوازی گەورە. جگە لەمە، وردەبۆرژوادیموکراتەکان خوازیاری ئەوەن بنکەی ئیعتیباری گشتی پێکبێن و هەندێک قانوون لە دژی سوودخۆران دابندرێن، هەتا فشاری سەرمایەی گەورە لەسەر شانی سەرمایەی چکۆلە لاچێ و لەم ڕێگایەوە خۆیان و جوتیاران لەجیاتی (ئەوە کە لە) سەرمایەداران (وام وەرگرن)، لە دەوڵەت بە قازانجی کەم وام وەرگرن.

هەروەها خوازیاری ئەوەن کە فیئودالیزم بە تەواوی هەڵبوەشێتەوە و پەیوەندییەکانی مالکییەتی بۆرژوایی بەسەر زەویوزاردا ، دابمەزرێ، ئەمانە

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

بۆئەوەی بە هەموو ئەم داخوازانە بگەن، پێویستییان بە حکومەتێکی دیموکراتیک هەیە_جا چ مەشرووتەیی و چ جمهوری_ کە ئەمان و جووتیارانی هاوپەیمانیان وەک زۆربە چاولێ بکا. هەروەها ئەمانە داوای سیستمێکی حکوومەتی محەللی دیموکراتیک دەکەن، هەتا بتوانن بە شێوەی ڕاستەوخۆ دارایی شارەدارییەکان و کۆمەڵیک لەم دامودەزگا محەللییەکان، کە ئێستا لە بەردەستی بوروکراتەکاندان بگرنە ژێر چاوەدێری خۆیان.
هەروەها حکوومەتی سەرمایە و کەڵەکەبوونی خێرای، دەبێ لە لایەکەوە بە بەرتەسککردنەوەی مافی "وراثت" و لە لایەکی تریشەوە بەوە، کە دەوڵەت ژمارەیەکی هەرچی زیاتر لە ئەفراد بەرێتە سەرکار، پێشی پێ بگیرێ، بەڵام لە بابەت کرێکارانەوە مەسەلەیەک هەیە، کە هەر لە ئێستاوە ڕوون و ئاشکرایە: کرێکاران لە ڕابردوودا چۆن کرێگرتەبوون، هەروا دەمێننەوە. وردەبۆرژوادیموکراتەکان داواکاری کرێ و بیمەی بێکاری زیاترن بۆ کرێکاران و هیوادارن بە زیادبوونی شوغڵە دەوڵەتییەکان و بە تەئمینبوونی ئیمکاناتی ڕیفاه و ئاسایش بۆ کرێکاران، ئەمە وەدی بێ. بە کورتی، ئەمانە دەیانەوێ بەم خێروبێرە دەمی کرێکاران چەور بکەن و جاری نیمچە ژیانێکیان بۆ دابین بکەن، کە دەنگیان دەرنەیە، هەتا بەم جۆرە هێزی شۆڕشگێرانەیان تێکبشکێنن، ئەم داخوازییانەی دیموکراسی و وردەبۆرژوازی، کە لێرەدا بە کورتی باسیان کرا. لە لایەن هەموو بەشەکانی وردەبۆرژوازی دیموکراتەوە بە تێکڕاو یەکجێ داوا ناکرێن و تەنیا ژمارەیەکی کەم لە پەیڕەوانی ئەو ڕێبازە بە ڕاشکاوی، وەدیهێنانی هەموو ئەم داخوازانەیان بە ئامانجی خۆیان داناوە. هەرچی کەسان و دەستە و تاقمە وردەبۆرژواکان بەرەو پێشتر دەچن، بەشێکی زیاتری ئەم داخوازییانە بە ڕاشکاوی بەیان دەکەن. ئەو ژمارە کەمەش، کە لایان وایە ئەو داخوازییانەی لە سەرەوە باسیان کرا، لە بەرنامەکەیاندا هەن، ڕەنگەپێیان وابێ، داوای هەموو ئەو شتانەیان کردوە، کە دەکرێ لە شۆڕشدا داوا بکرێن. بەڵام ئەو داخوازییانە ئەوە نین، کە حیزبی کرێکاران ڕازی بکە. لە حاڵێکدا، کە وردەبۆرژوا دیموکراتەکان دەیانەوێ هەرچی

زووتر کۆتایی بە شۆڕش بێنن و ئەوپەڕەکەی بەو داخوازییانە بگەن، کە لە سەرەوە باسیان کرا، بەرژەوەندمان لەوەدایە و ئەرکی سەر شانمان ئەوەیە، کە هەتا کاتێک، کە هەموو چینە کەم تا زۆر داراکان دەسەڵاتیان لێ بستێندرێ، هەتا کاتێک، کە پرۆلیتاریا دەسەڵاتی دەوڵەتی بە دەستەوە بگرێ و هەتا کاتێک، کە یەکگرتوویی و هاوپشتی پرۆلیتاریا _نەک تەنیا لە یەک وڵات، بەڵکوو لە هەموو وڵاتانی پێشکەوتووی جیهان_ بە ڕادەیەک پتەو بێ، کە کێشە و ناتەبایی لە نێوان کرێکاراندا نەمێنێ و لانی کەم هێزە بەرهەمهێنەرە سەرەکییەکان بکەونە بەردەستی کرێکاران، ئەم شۆڕشە بێ وچان درێژە پێ بدەین، ئامانجی ئێمە ئەوە نییە، کە شکڵی مالکییەتی خسووسی بگۆڕین. بەڵکوو دەمانەوێ بە تەواوی ڕیشەکێشی کەین. نامانەوێ دژایەتی و ناکۆکییە چینایەتییەکان بشارینەوە و بێدەنگی لێ بکەین. دەمانەوێ هیچ چینێک نەمێنێ، نامانەوێ ئەم کۆمەڵگایەی ئێستا بڕازێنینەوە و دڵ بە ئاڵوگۆڕی بچووک خۆش بکەین، بەڵکوو دەمانەوێ کۆمەڵێکی نوێ دامەزرێنین. بێگومان لە شۆڕشی داهاتووی ئەڵماندا، لە سەرەتاوە هەتا ماوەیەک دەسەڵاتی دیموکراتە وردەبۆرژواکان زاڵ دەبێ. ئەو مەسەلەیە دێتە پێش، کە پرۆلیتاریا بە تایبەت یەکێتی، چ هەڵوێستێک بەرامبەر بە مانەدەگرێ: 1- ئێستا و هەتا کاتێک، کە وردەبۆرژوا دیموکراتەکانیش ستەمیان لێ دەکرێ. 2_ لە خەباتی شۆڕشگێڕانەی داهاتوودا، کە دەبێتە هۆی زاڵبوونیان. 3_ دوای ئەو خەباتە یانی لە سەردەمێکدا، کە دەسەڵاتی وردەبۆرژواکان بەسەر چینە لێکەوتووەکان و بەسەر پرۆلیتاریادا زاڵ دەبێ .

1. ئێستا، کە وردەبورژوا دیموکراتەکان لە هەموو شوێنێک ستەمیان لێ دەکرێ، لە بارەی یەکێتی و ئاشتی جەماوەی مەوعیزە بۆ پرۆلیتاریا دەکەن، دەستی دۆستایەتی ڕەپێش دەخەن و بە تەمان حیزبێکی گەورەی ئۆپۆزیسیۆن پێکبێنن، کە هەموو بیروڕا دیموکراتیکەکان لەنێو خۆیدا کۆبکاتەوە، یانی دەیانەوێ کرێکاران بکێشنە نێو ڕیزەکانی حیزبێک، کە هەمان مەبەستە گشتییە سۆسیال دیموکراتیکەکان بەیان دەکات. حیزبێک،

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

که وردەبۆرژوادیموکراتەکان قازانج و بەرژەوەندیی خۆیانی بە شاراوەیی و بە شێوەی نهێنی تێدا بپارێزن و پرۆلیتاریا باسی داخوازەکانی خۆی نەکا، هەتا کێشە و ئاڵۆزی ساز نەبێ، ئەم جۆرە یەکگرتنە تەنیا بە قازانجی ئەوانە و سەروبەر بە زەرەری پرۆلیتاریایە. بەم جۆرە بێ، پرۆلیتاریا هەموو ئەو سەربەخۆییە، کە زۆر بە سەختی بەدەستی هێناوە، لەدەستی دەدا و جارێکی دیکە دەبێتەوە بە پاشەڕۆکخۆری دیموکراسی ڕەسمی بۆرژوازی. کەوایە، دەبێ بەرامبەر بەم یەکێتی و یەکگرتنە، لێبڕاوانە موقاوەمەت بکرێ. کرێکاران و بە تایبەت "یەکیەتی" لە جیاتی ئەوەی خۆیان بکەنە جەماعەتێکی گوێ لە مست و بە هەموو شتێک ڕازی، دەبێ بۆ پێکهێنانی ڕێکخراوی سەربەخۆی حیزبی کرێکاران، هەم بە شێوەی نهێنی و هەم بە شێوەی ئاشکرا پێ بە پێ دیموکراتە ڕەسمییەکان هەوڵ بدەن و "یەکێتی" دەبێ هەر کام لە کۆمۆنەکانی بکاتە ناوەندێک بۆ لە دەوری یەک کۆبونەوەی کرێکاران. هەتا کرێکاران لە کۆڕ و کۆمەڵی سەربەخۆی خۆیاندا باسی هەڵوێست و بەرژەوەندی خۆیان بکەن بە بێ ئەوەی بۆرژواکان دەست لە کاروباریان وەردەن. ئەوەی، کە دیموکراتە بۆرژواکان تا چ ڕادەیەک تووڕەن لە یەکگرتنێک لەگەڵ کرێکاران، کە تێیدا کرێکاران مافی یەکسان و دەسەڵاتی یەکسانیان هەبێ، دیموکراتەکانی برێسلاو (Breslau) بە باشی نیشانیان داوە. ئەمانە لە ئۆرگانەکەیاندا بە نێوی نۆییە _ئۆدەر تزایتونگ (Neue oder-Zeitung) لە دژی کرێکاران، کە ڕێکخراوی سەربەخۆیان هەیە و ئەمانە بە "سۆسیالست" ناویان دەبەن، شەڕێکی ئاگرینیان بەرپاکردووە. بۆ خەبات لە دژی دوژمنی هاوبەش یەکگرتنێکی تایبەت پێویست نیە، هەر کاتێکیش پێویست بوو، ڕاستەوخۆ و دەستەویەخە لەگەڵ ئەو دوژمنە شەڕ بکرێ، بەرژەوەندیی هەردووک لایەنەکە لەو کاتەدا بۆ ماوەیەک یەک دەگرێتەوە و لە داهاتووشدا هەروەک ڕابردوو، لە پێناو مەسڵەحتێکی کاتی و کورتخایەندا، هاودەستییەک خۆی لە خۆیەوە پێک دێ. ئەوەش ئاشکرایە، کە لە شەڕە خۆێناوییەکانیدا هاتووە، وەک هەموو مەیدانێکی تر، ئەوە کرێکارانن، کە بە ئازایەتی و کۆڵنەدەری و قوربانیدان،

هۆی سەرەکی و گەورەن بۆ وەدەستهێنانی سەرکەوتن. ڕێک هەروەک ڕابردوو، ورردەبۆرژوازی لە خەباتی داهاتووشدا هەر هەمووی هەتا دوایین کەس، ترسنۆک و دوودڵ و دەستەوەستانە، بەڵام کاتێک لە سەرکەوتن دڵنیابوو، بە هی خۆی دەزانێ و داوا لە کرێکاران دەکا، ئارام و هێمن ببنەوە، بگەڕێنەوە سەرکاری خۆیان و زیادەڕەوی نەکەن، ئەمەش بۆ ئەوەیە، کە پرۆلیتاریا لە سەمەرەی سەرکەوتن بێبەری بکا. کرێکاران ناتوانن پێش بەم کارەی دیموکراتەوردەبۆرژواکان بگرن. بەڵام توانای ئەوەیان هەیە تا ئەو جێگایە کە دەکرێ و ئیمکانی هەیە، پێش بەوە بگرن، کە وردەبۆرژوازی هێز و دەسەڵاتی خۆی لە دژی پرۆلیتاریای چەکدار وەکاربخا و دەبێ تووشی وەزعێتێکی بکەن، کە فەرمانڕەوایی و دەسەڵاتی دیموکراتەبۆرژواکان هەر لە سەرەتاوە گەرای ڕووخان و تێکشکانی تێدا ببەسترێ و بەڕادەیەکی زۆر ڕێگا بۆ ئەوە خۆش بێ، کە لە داهاتوودا دەسەڵات بکەوێتە دەست پرۆلیتاریا. لەوەش گرنگتر ئەوەیە، کە کرێکاران لە جەرگەی خەباتدا و دەسبەجێ دوای سەرکەوتنی خەباتەکەش، دەبێ تا ئەو جێگایە کە ئیمکانی هەیە، لە دژی ئەو هەوڵ و تەقالایەی بۆرژواکان کە دەیانەوێ وەزعەکە هێمن و ئارام بکەنەوە، ڕاوەستن و دیموکراتەکان ناچار بکەن، خۆ لەو شەڕە خوێناوییە نەدزنەوە، کە ئیددیعای دەکەن. کرێکاران دەبێ هەوڵ بدەن ئەو تین و تەوژم و هەڵچوونە شۆڕشگێرانەیە، کە دوای سەرکەوتن هەیە، دانەمرکێتەوە و پاشەکشەی پێ نەکرێت. بەڵکوو بە پێچەوانەوە گەرم و بڵێسەدار و زیندوو بپارێزرێ. حیزبی کرێکاران نەک هەر نابێ پێش بەو فەعالییەتانە بگرێ، کە گویا "زیادەڕەوی"یە_ وەک تۆڵەسەندنەوەی جەماوەر لە کەسانی نەفرەت لێ کراو، یان تێکدانی ئەو شوێنانە، کە بیرەوەری تاڵ و ناخۆش بۆ خەڵک زیندوو دەکەنەوە_ بەڵکوو دەبێ ڕێگەی پێ نیشان بدا. کرێکاران لە جەرگەی خەباتدا و دوای سەرکەوتنی خەبات، دەبێ لە هەموو مەجال و دەرفەتێکدا داخوازێکانی خۆیان بەرانبەر بە داخوازەکانی دیموکراتە بۆرژواکان بیننەگۆڕ. هەر کە بۆرژوازی دیموکرات گەیشتە سەروبەندی ئەوەی، کە حکومەت بەدەستەوە

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

بگرێ، دەبێ کرێکاران داوای زەمانەتی لێ بکەن بۆ خۆیان، وە ئەگەر پێویست بێ، تەنانەت بۆ ئەستاندنی ئەو زەمانەتە زەبروزەنگ بەکاربەرن و بە تەواوی لەوە دڵنیابن، کە فەرمانڕەوایانی تازە ملیان بەوە داوە، کە هەموو بەڵێنەکانی خۆیان و هەموو داخوازییەکانی کرێکاران وەدی بێنن. ئەمەش باشترین ڕێگایە بۆئەوەی نەتوانن دواتر لە بەڵێنەکانیان پاشگەز ببنەوە. کرێکاران دەبێ بە بەرچاوڕوونی و بێ ئەوەی هەلومەرجی تازە سەریان لێ بشێوێنێ، بە ئاشکرا و بە بێ ئەوەی هیچ تێرادیوی و متمانەیەکیان بە حکوومەتی تازە هەبێ، دەبێ هەرچۆنێک، کە بۆیان دەکرێ کارێک بکەن، کە نەهێڵن ئەو خۆشی و شادییە، کە دوای سەرکەوتن هەیە بەرچاویان بگرێ و خاترجەم بن و دڵ بەو هەلومەرجە خۆش بکەن، کە دوای هەموو خەباتێکی سەرکەوتووانەی شەقامەکان پێکدێ. پێ بە پێ و هاوکات لەگەڵ حکومەتی ڕەسمی تازە، کرێکاران دەبێ بە پێکهێنانی کۆمیتە ئیجراییە محەللییەکان و شووراکان یانی بە پێکهێنانی کۆڕ و کۆمەڵ و کۆمیتە کرێکارییەکان دەسەڵاتی شۆڕشگێڕانەی خۆیان دامەزرێنن، هەتا لەم ڕێگایەوە حکومەتی دیموکرات_ بۆرژواکان نەک هەر دەسبەجێ لە پشتیوانی کرێکاران مەحرووم بێ، بەڵکوو هەر لەسەرەتاوە خۆیان لەژێر چاودێری هێزێکدا ببینن و هەڕەشەی هێزێکیان بەسەرەوە بێ، کە هەموو کرێکارانی لە پشتە. بە کورتی، هەر لە یەکەم ڕۆژی سەرکەوتنەوە کرێکاران لەجیاتی ئەوەی لە حیزبی کۆنەپەرستی شکست خواردوو بەدگومان بن، دەبێ لە هاوپەیمانانی پێشووی خۆیان، یانی لەو حیزبە بەدگومان بن، کە دەیەوێ سەمەری سەرکەوتنی هاوبەش بۆ خۆی برفینی.

2_ کرێکاران بۆ زەبروزەنگنواندن و هەڕەشەکردن لەو حیزبە، کە خەیانەتی بە چینی کرێکار هەر لە یەکەم ڕۆژی سەرکەوتنەوە دەست پێ دەکا، دەبێ چەکدار بن و خۆ ڕێکبخەن. تەواوی کرێکاران دەبێ دەسبەجێ بە تۆپ و تفەنگ و تەقەمەنی خۆ چەکدار بکەن و نەهێڵن "میلیشیای هاووڵاتیان**"، کە پێشتر لە دژی کرێکاران دەهێنرایە مەیدان، سازبکرێتەوە،

** Citizens militia

لەو جێگایەش, کە کرێکاران نەتوانن پێش بە پێکهاتنەوەی ئەو "میلیشیا"یە بگرن، دەبێ هەوڵ بدەن بۆ ڕێکخستنی گاردی پرۆلیتاری و ڕابەر و سەرکردەکانی خۆیانیش هەڵبژێرن. کرێکاران نابێ دەستور و بڕیاری دەسەڵاتی دەوڵەتی بەرێوەبەرن، بەڵکوو دەبێ دەستوور و بڕیاری شوورا شۆڕشگێڕە محەللییەکان_ کە خودی کرێکاران پێکیان هێناون_ بەڕێوەبەرن. لەو جێگایە، کە کرێکاران کاری دەوڵەتی دەکەن، دەبێ دەستەی تایبەت پێکبێنن و خۆیان سەرکردەی بۆ هەڵبژێرن، وەیا وەک بەشێک لە گاردی پرۆلیتاری خۆ ڕێکبخەن. چەک وتەقەمەنی بە هیچ بیانوویەکەوە نابێ تەسلیم کرێتەوە. هەر پەلەقاژەیەک بۆ چەککردنی کرێکاران دەبێ پووچەڵ کرێتەوە و ئەگەر پێویست بوو چەکدارانە، ئەو مەسەلە هەرە گرینگە، کە پرۆلیتاریا هەروەها "یەکێتی" لە جەنگەی ئەو ڕاپەڕینەدا، کە خەریکە نزیک دەبێتەوە و هەروەها دوای سەرکەوتنی ڕاپەڕینەکە دەبێ لەبەرچاوی بگرن، ئەوەیە: نەهێشتنی دەسەڵاتی بۆرژوا دیموکراتەکان بەسەر کرێکاراندا و داسەپاندنی هەلومەرجێک، کە حکومەتەتی دیموکراسی بۆرژوازی_ کە چاری ناکرێ، پێش بە هاتنەسەرکاری بگرین_ تووشی مەترسی بکا و دەسەڵاتدارەتی لێ دژوار بکاتەوە.

3_ دەوڵەتە تازەکان هەر کە خۆیان قایم کرد و سەقامگیربوون، خێرا لە دژی کرێکاران وەخۆ دەکەون. کرێکاران بۆئەوەی بتوانن بەهێز و تواناوە بەرەنگاری هێرشی وردەبۆرژوا دیموکراتەکان ببنەوە، پێش هەموو شتێک دەبێ لە کۆڕ و کۆمەڵی سەربەخۆدا کۆببنەوە و خۆڕێک بخەن، پاش ڕووخانی ئەم حکوومەتانەی ئێستا، کۆمیتەی ناوەندی بە زووترین کات دێتە ئەڵمان و کۆنگرەیەک پێکدێنێ، هەتا ڕێگایەک نیشان بدا، بۆئەوەی کۆڕ و کۆمەڵی کرێکاران یەکجێ بهێنرێنە ژێر چاودێری بەڕێوەبەرایەتییەک، کە لە مەرکەزی سەرکردایەتی بزووتنەوە پێکهێنراوە. ڕێکخستنی خێرای پەیوەندی نێوان کۆڕ و کۆمەڵە کرێکارییەکان لە ناوچە جۆراوجۆرەکان مەرجێکی زۆر گرینگ و پێویستە بۆ بەهێزکردن و پەرەپێدانی حیزبی کرێکاران.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

دوای ڕوخانی ئەم حکوومەتانەی ئێستا، خێرا هەڵبژاردنێک بۆ مەجلیسی نوێنەران لە سەرتاسەری وڵات بەڕێوە دەچێ. لەم بابەتەوە پرۆلیتاریا دەبێ وریا بێ کە:

1_ کاربەدەستانی محەللی و مەئموورەکانی دەوڵەت بە فێڵ و تەڵەکە، بە هیچ بیانوویەکەوە هیچ بەشێک لە کرێکاران لە بەشداریکردنی لە هەڵبژاردندا مەحروم نەکەن.

2_ کاندیداکانی کرێکاران لە هەموو شوێنێک بەرانبەر بە کاندیدا بۆرژوا دیموکراتەکان دیاری بکرێن، ئەم کاندیدایانە، ئەوەندەی ئیمکانی هەیە، دەبێ لە ئەندامانی "یەکێتی" بن و دەبێ بە هەموو شێوەیەک هەوڵ بدرێ بۆئەوەی هەڵبژێردرێن. تەنانەت لەو جێگایانەش، کە هیچ ڕێی تێ ناچێ، هەڵبژێردرێن، دیسانیش کرێکاران دەبێ کاندیداکانی خۆیان دیاری بکەن، هەتا بەم جۆرە سەربەخۆیی خۆیان بپارێزن، میزانی هێزی خۆیان بەراورد بکەن، وە هەڵوێستی خۆیان و بۆچوونەکانی حیزب بخەنە بەرچاوی هەموان. کرێکاران نابێ گوێ بدەنە ئەو قسە پووچەی دیموکراتەکان، کە دەڵێن، ئەگەر کرێکاران کاندیدای سەربەخۆیان هەبێ، بەرەی دیموکراتیک پارچەپارچە دەبێ و کۆنەپەرستان مەجالی ئەوەیان دەستدەکەوێ، کە نوێنەری خۆیان هەڵبژێرن. هەموو ئەم قسانە لە بنج و بناوانی خۆیدا هەر بۆ فریودانی کرێکارانە. ئەو سەرکەوتنە، کە حیزبی کرێکاران بەم جۆرە بە هەنگاوی سەربەخۆ پێی دەگا، زۆر گرنگتر و گەورەترە لەو زیانانە، کە بە هۆی هەڵبژاردرانی چەند نوێنەری کۆنەپەرست دێتە پێش. ئەگەر هێزەکانی دیموکراسی هەر لە سەرەتاوە لێبڕاوانە لە دژی کۆنەپەرستی بجووڵێنەوە و سەرکوتی بکەن، ئیتر کۆنەپەرستی لە هەڵبژاردن هیچ مەجالێکی بۆ نامێنێ.

یەکەمین مەسەلە، کە دەبێتە مایەی کێشەی نێوان دیموکراتە بۆرژواکان و کرێکاران، هەڵوەشانەوەی فیئودالیزمە. وردەبۆرژوازی، هەر وەک شۆڕشی یەکەمی فەڕەنسە، داوای ئەوە دەکا زەوی و زاری فیئوداڵەکان وەک ملکی خۆڕایی بدرێ بە جوتیارەکان. بە وتەیەکی تر، ئەمانە هەوڵ دەدەن بۆ ئەوەی پرۆلیتاریای دێ، هەر لەو وەزعەی پێشوویدا بمێنێتەوە و چینێکی

وردەبۆرژوای جوتیار پێکبێنن، کە گرفتاری هەمان ئاڵقەی هەژاری و قەرزاری بێ ،بەو جۆرە، کە جوتیارانی فەرەنسە تووشی بوون. کرێکاران بۆ پاراستنی بەرژەوەندی پرۆلیتاریای دێ و بەرژەوەندی خۆیان، دەبێ بەرامبەر بەم تەرحە ڕاوەستن. کرێکاران دەبێ داوای ئەوە بکەن، کە موڵکی فیئوداڵەکان موسادەرە بکرێ و وەک ملکی دەوڵەتی بمێنێتەوە و بۆ بەرهەمهێنانی کرێکاریی کەڵکیان لێ وەربگیرێ و پرۆلیتاریای دێ بە بەهرەمەندبوون لە هەموو ئیمکاناتی کشتوکاڵی بەرین، بە شێوەی هاوبەش کشتوکاڵی لەسەر بکەن. بەم جۆرە ئەسڵی مالکییەتی هاوبەش لە جەرگەی پەیوەندییەکانی مالکییەتی لەرزۆکی بۆرژواییدا ڕیشەی خۆی دادەکوتێ. هەروەک دیموکراتەکان لەگەڵ جوتیاران یەک دەگرن، کرێکارانیش دەبێ لە گەڵ پرۆلیتاریای دێ یەک بگرن.

دیموکراتەکان یان ڕاستەوخۆ بۆ جمهورییەکی فیدراڵ هەوڵ دەدەن، یان لانیکەم ئەگەر نەیانتوانی پێش بە دامەزراندنی جمهورییەکی یەکپارچە بگرن، هەوڵ دەدەن هەموو ناوچە و مەڵبەندێک، تا ئەو جێگایەی دەکرێ، خودموختاری و سەربەخۆیی پێ بدێ، هەتا لەم ڕێگایەوە دەست و پێی دەوڵەتی مەرکەزی ببەسترێتەوە، کرێکاران بەرامبەر بەم ڕێبازە، نەک هەر دەبێ بۆ جمهورییەکی واحید و یەکپارچە هەوڵ بدەن، بەڵکوو هەروەها دەبێ هەوڵ بدەن هێز و دەسەڵات یەکجێ لە دەستی دەوڵەتدا کۆبێتەوە. کرێکاران نابێ گوێ بدەنە ئەو قسە پووچەی دیموکراتەکان، کە دەڵێن هەموو شار و ناوچەیەک خودموختاری پێ بدرێت. لە وڵاتێکی وەک ئەڵمان، لە جێگایەک، کە هێشتا زۆر میرات و شوێنەواری سەدەکانی ناوەڕاست ماون، کە دەبێ بفەوتێنرێن، لە جێگایەک، کە زۆر سەربزێوی و سەرەڕۆیی لە ناوچەکان و مەڵبەندەکان هەن، کە دەبێ تێکبشکێندێن، بە هیچ شێوەیەک ئەوە قەبووڵ ناکرێ کە هەردێیەک و هەر شارێک و هەر ناوچەیەک کۆسپیکی تازە بخاتە سەر ڕێگای هەڵسووڕانی شۆڕشگێرانە. ئەم هەڵسووڕانە شۆڕشگێڕانەیە، پێویستە و دەبێ بە دەسەڵاتی تەواوەوە لە یەک مەرکەزەوە ڕابەریی بکرێ. ئەو هەلومەرجەی ئێستاش، کە تێیدا

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

ئەڵمانەکان بۆ گەیشتن بە ئامانجێکی هاوبەش دەبێ لە هەر شار و مەڵبەندێک بە جیاواز خەبات بکەن، نابێ بمێنێتەوە. بە هیچ شێوەیەک ناکرێ نیزامی حکومەتی محەللی بەناو "ئازاد" ڕێگای پێ بدرێ شکڵێک لە مالکییەت درێژە پێ بدا، کە لەچاو مالکییەتی خسووسی مۆدێرن دواکەوتووترە و لە هەموو شوێنێک و بە ناچار دەبێتە مالکییەتی خوسووسی، یانی "مالکییەتی کومایی"[††] . کەتییدا ململانێ یەکی هەمیشەیی لە نێوان دارا و نەداردا هەیە. هەروەها نیزامی بەناو "ئازادی" حکوومەتە محەللییەکان نابێ ڕێگەی پێ بدرێ لە پاڵ قانوونە مەدەنییە دەوڵەتییەکان لە دژی کرێکاران قانوون و یاسای مەدەنی محەللی درێژە پێ بدا. وەک فەرانسەی 1793 ئەوە ئەرکی حیزبی شۆڕشگێری ڕاستەقینەی ئەڵمانە، کە پتەوترین سانترالیزم دامەزرێنێ[‡‡] .

[††] Communal Property

[‡‡] ئەمرۆ دەبێ ئەوەمان لە بەرچاوبێت، کە هەڵەیەک بۆتە مایەی ئەم وتەیە. ئەوکات لەبەرئەوەی بوناپارتیستەکان و لیبراڵەکان مێژوویان بە جۆرێکی تر نیشان دابوو، وا بیر دەکرایەوە، کە شۆڕشی مەزن بۆتە هۆی پێکهاتنی سیستەمی مەرکەزی ئیدارە دەوڵەتییەکان و بە تایبەت کۆنڤانسیۆن وەک چەکێکی سەربەخۆ و کاریگەر بۆ تێکشکاندنی هێزە کۆنەپەرستە پاشایەتیخوازەکان و فیدراڵیستەکان و هەروەها دوژمنانی دەرەوە کەڵکی لێ وەرگرت. بەڵام ئێستا دەزانین کە بە درێژایی شۆڕش هەتا هەژدەهەمی برۆمیر، هەموو دەزگای ئیداری دپارتمانەکان و ناوچەکان گەڕەکەکان لەو کەسانە پێکهاتبوون، کە خودی دانیشتوان هەڵیان بژاردبوون و ئەم کاربەدەستانە لە چوارچێوەی قانونە دەوڵەتییەکاندا کاروباری خۆیان بە ئازادی بەڕێوە دەبرد. ئەم حکومەتە خودموختارە ناوچەیی و محەللییە، هەروەک ئەمریکا، لە ڕاستیدا ببوە بەهێزترین ئامرازی شۆڕش، هەر بۆیە ناپلیۆن دەستبەجێ دوای کودەتای هەژدەهەمی برۆمیر، خۆی بە پەلە دەزگای "حکومەتی ئینتصابی" (Prefectura) لە جیاتی دامەزراند, کە ئێستاش ماوە و ئەو کاتیش ئامرازی دەستی کۆنەپەرستان بوو. بەڵام

دیتمان، کە ڕاپەڕینی داهاتوو چلۆن دیموکراتەکان بە دەسەڵات دەگەیەنێ و چلۆن دیموکراتەکان ناچار دەبن هەندێک هەنگاوی کەم تا زۆر سۆسیالیستی هەلگرن. پرسیارمان لێ دەکرێ، کە کرێکاران لە بەرامبەر ئەم هەنگاوانەدا دەبێ چ بکەن؟ هەڵبەت کرێکاران لە سەرەتاوە ناتوانن ڕاستەوخۆ هەنگاوی کۆمۆنیستی هەڵگرن، بەڵام دەکرێ ئەم کارانە بکەن.

1_ کرێکاران دەبێ دیموکراتەکان ناچار بکەن دەست بۆ هەموو لایەنە جۆراوجۆرەکانی نەزمی کۆمەڵایەتی بەرن، هەتا ڕەوتە ئاساییەکەی تێکبدەن و دیموکراتە وردەبۆرژواکان بەم جۆرە ناچار بن پاشەکشە بکەن. جگە لەمە کرێکاران دەتوانن کارێک بکەن، کە بەشێکی هەرچی زیاتری هێزە بەرهەمهێنەرەکان، ئامرازەکانی حەمل ونەقڵ، کارخانەکان، ڕێگای ئاسن و ..... بێنە بەردەستی دەوڵەت.

2_ کرێکاران دەبێ هەوڵ بدەن، ئیقداماتەکان بگاتە ئەوپەڕی مەنتیقی خۆی (دیموکراتەکان لە هەرحاڵدا ڕیفۆرمیستی دەجووڵێنەوە نەک شۆڕشگێرانە)، وە ئەم ئیقداماتە بکەنە هێرشی ڕاستەوخۆ لە دژی مالکییەتی خوسووسی، بۆ نمونە، ئەگەر وردەبۆرژوازی دەیەوێ ڕێگای ئاسن و کارخانەکان لە (خاوەنەکانیان) بکڕێتەوە، کرێکاران دەبێ داوای ئەوە بکەن، کە دەوڵەت ئەمانە موسادەرە بکا بە بێ ئەوەی هیچ پارە و غەرامەتێک بە کۆنەپەرستان بدا. ئەگەر دیموکراتەکان بە تەمان "ماڵیاتی نسبی" دیاری بکەن، کرێکاران دەبێ داوای "ماڵیاتی تەساعودی" بکەن. ئەگەر دیموکراتەکان خۆیان دەیانەوێ ماڵیاتێکی تەساعودی سوکتر دیاری بکەن، ئەمجارە کرێکاران

هەروەک چۆن حکومەتی خودموختاریی محەللی و ناوچەیی، ڕەنگە دژایەتی لەگەڵ سانتریالیزمی سیاسی و میللی نەبێ، هەر ئاواش جیاوازی هەیە لەگەڵ ئەو ناوچەگەرییە، بەرچاوتەسکانەیە، کە لە سویس بە زەقی بەرچاو دەکەوێ و هەموو جمهوریخوازە فیدراڵەکانی ئەڵمان بە تەمابوون ساڵی 1849 حکوومەتی ئەڵمان وا لێ بکەن.

(یاداشتی ئەنگلس بۆچاپی 1885)

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

دەبێ داوای ماڵیاتێک بکەن، کە نرخی ڕۆژ لەگەڵ ڕۆژ بچێتە سەر و سەرمایەی گەورە وەرشکست بکا. ئەگەر دیموکراتەکان دەیانەوێ دەوڵەت قەرزەکانی تەنزیم بکا، کرێکاران دەبێ داوای وەرشکستبوونی دەوڵەت بکەن. کەوایە، داخوازەکانی کرێکاران دەبێ بەپێی ئەوە، کە دیموکراتەکان چ دەکەن چەندە دێنە پێش دیاری بکرێن.

ئەگەرچی کرێکارانی ئاڵمان ناتوانن بە بێ تێپەڕبوون لە ئاڵوگۆڕێکی شۆڕشگێڕانەی درێژخایەن بە دەسەڵات بگەن و بەرژەوەندییە چینایەتییەکانیان وەدی بێنن، ئەمجار لانیکەم دەتوانن دڵنیا بن، کە پەردەی یەکەمی درامی شۆڕشگێڕانەی داهاتوو هاوکات دەبێ لەگەڵ سەرکەوتنی ڕاستەوخۆی چینەکەیان لە فەڕانسە و بەم جۆرە ڕەوتێکی خێراتر دەگرێتە خۆی.

بەڵام کرێکاران دەبێ خۆیان بە ناسینی بەرژەوەندە چینایەتییەکانیان، بە هەرچی خێراتر ڕەچاوکردنی هەڵوێستی سەربەخۆی خۆیان. بەوە، کە گوێ نەدەنە قسەپووچەکانی وردەبۆرژوازی دیموکرات و بۆ تاقە ساتێک گومان لە پێویستبوونی حیزبی سەربەخۆی پڕۆلیتاریا نەکەن، لە هەموو کەس زیاتر لە وەدەستهێنانی سەرکەوتنی یەکجاریدا دەوری چارەنووسسازیان هەبێ. بانگەوازی دەنگ دلێرانەی شەڕی کرێکاران دەبێ ئەوەبێ: شۆڕشی بێوچان!

لەندەن _ مارسی 1850

لەجیاتی پەراوێز

1- ئەم بانگەوازە لە لەندەن چاپ کرا و بە نهێنی لەناو ڕیزەکانی "یەکێتی کۆمۆنیستەکاندا" لە لەندەن بڵاوکرایەوە و لە ساڵی 1851 پاش ئەوەی ئەندامانی کۆمیتەی ناوەندی "یەکێتی کۆمۆنیستەکان" لە "کۆڵن" گیران، لە ڕۆژنامەکانی ئەڵماندا چاپ کرا.

2- "یەکێتی کۆمۆنیستەکان" یەکەمین ڕێکخراوی جیهانی پڕۆلیتاریایە، کە هاوینی ساڵی 1847 لە لەندەن لە کۆنگرەی نوێنەرایەتی ڕێکخراوەکانی پڕۆلیتاریادا پێکهات. ڕێکخەر و ڕابەری "یەکێتی کۆمۆنیستەکان" مارکس و ئەنگلس بوون و هەر ئەم ڕێکخراوە پێی سپاردن "مانیفێستی حیزبی کۆمۆنیست" بنوسن، یەکێتی کۆمۆنیستەکان تا ساڵی 1852 مایەوە.

3-گروهی بناغەیی "یەکێتی کۆمۆنیستەکان"، "کۆمۆن" (Commune) بوو. کۆمۆن لە 3-20 ئەندام پێکهاتبوو. هەر "شانەیەک" (District) لە 2-10 "کۆمۆن" پێکهاتبوو، کە لە ناوچەیەکی تایبەتی جوگرافیایی بوون. وە کۆمیتەی ناوەندی، هەندێک لە شانەکانی وەک "شانەی مەرکەزی" هەڵبژاردبوو، کە کۆمیتەکەیان کاروباری هاوبەشی چەند شانەی بەڕێوە دەبرد.

4-مەبەست "خەبات بۆ قانونی ئەساسی ڕایش"ە.

5-مەبەست وڵاتی فەڕانسەیە.

6-"ڤراین باررەکان" ئەندامانی مەجلیسی شورای میللی پرووس بوون، کە مارکس ناوی لێ نابوو "مەجلیسی ناوبژیگەری". پاش کودەتای سەڵتەنەتی 1848 باڵی جەپی مەجلیسی داخراوی پرووس، داوای لە هاووڵاتیان کرد، ماڵیات نەدەن. تەنیا بەشێک لە ڤراین باررەکان حازر بوون ماڵیات نەدەن.

تێبینی: ئەم نووسراوەیە، لە بڵاوکراوەکانی ناوندی کۆمەڵەیە، لە ڕەشەمەی 1366 (1987ز)دا. پیاچوونەوەکەی ئێمە، لە چواچێوەی دەقە کوردییەکەدایە.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com